

avik snakker ut om livet med diagnosen BfB

tvangstanken kommer fra, eller om det i det hele tatt er nødvendig og ønskelig å la en gjeng egokompenserende kunstnere med politiske ambisjoner og kjappe løsninger løpe fritt ute i storsamfunnet. Det finnes jo flere lite smigrende historiske eksempler på hvordan det kan gå.

En slags konklusjon på den tredjedelen av paneldiskusjonen som ikke handlet om sinte menn med skjegg ble, som man kunne forvente, at farlig kunst ikke fantes lenger i Norge. Paneldeltager Tommy

Olsson var enig med flere andre i både panel og sal i at Miss Landmine var det eneste av innslagene som nærmet seg noe farlig, men konstaterte tørt at en hvilken som helst landmine er farligere. Det er et snappy retorisk poeng som samtidig hopper galant bukk over selve

konferansens (offisielle) hensikt. Om man skal ta Olsson på ordet, noe jeg tror han ikke alltid vil, men OK – mener han at enten er kunst dødelig, altså like fysisk farlig som en aktivert landmine, eller så er den ikke farlig i det hele tatt. Legger man lista så høyt er det jo definitivt ikke vits i (eller lurt) å prøve engang, og vi daler ned i den vemodige, men trygge konklusjonen at den farlige kunsten døde en stille død sammen med punkrocken.

Attpåtil var islammobber Lars Vilks invitert for å fortelle enda en gang om Muhammedhund i rundkjøring-tegningen sin som avslutningsforedrag. Men uten at publikum i salen fikk se selve tegningen – av sikkerhetshensyn, vil jeg tro, selv om akkurat det aldri ble uttalt eller fremhevet. Inn med ørepropper for å unngå øresus og øyepropper for å unngå sinte menn med langt skjegg. Vi eliminerer det vi påstår å savne for å kunne diskutere savnet i fred. Et annet underliggende premiss som ofte tas for gitt i diskursen om politisk/farlig/kontroversiell kunst er nemlig forestillingen om den kontroversielle, progressive kunsten som støter mot/utfordrer/PROVOSERER™ konservative sosiale/politiske/kulturelle fordommer. Dette er for øvrig en av de andre hovedgrunnene til at det skal noe til å provosere i norsk kulturoffentlighet – at de fleste av oss hippe kulturpersonligheter vil ikke oppfattes som sure gamle kjerringer. Om jeg mot formodning skulle bli provosert av noe, ville jeg i hvert fall ikke innrømmet det og stilt min mangel på dannelse og verdensvanthet offentlig til skue.

Selv om jeg som nevnt er usikker på hvor tilsiktet det var, kunne Kulturrådskonferansens form og innhold lett tas til inntekt for at «Vi», altså Norges og Vestens produsenter og konsumenter av kultur og ideer, nå er kommet til historiens ende – samtlige av de sosiale problemstillinger som den POLITISKE™ kunsten har som sin selvutnevnte og moralske oppgave å konfrontere er nå løst. De eneste man tidvis ennå kan opprøre er besteforeldre, Frp-ere og muslimer (en egentlig ikke ubetydelig del av befolkningen, når man tenker over det, men sterkt underrepresentert i de premissleverende og begrepsmektige

delene av det offentlige rom). Men så var det altså Miss Landmine. Et av de mange uventede og interessante paradoksene som er blitt stilt til skue i prosjektets løp, er nettopp at den bevisste eller ubevisste forestillingen om «vi» som opplyste og «de» som de bakstrevske plutselig ikke stemmer lenger. Da nyheten om en missekonkurranse for landmineofre først begynte å spre seg gjennom norske og internasjonale media våren 2007, utløste det et ras av forargelse og debatt, ikke i Angola, der konkurransen fant sted, men i aviser, radio, tv-kanaler på den vestlige halvkule. Heller ikke har noen av de titalls hjelpeorganisasjoner, norske eller utenlandske, som jeg har oppsøkt i årenes løp med forslag til samarbeid, villet befatte seg med prosjektet.

Da mediene her hjemme også begynte å få med seg de internasjonale reaksjonene i forkant av fotoutstillingen, trakk plutselig 0047, der utstillingen skulle hatt verdenspremiere, seg fra samarbeidet – seks uker før den planlagte åpningen. Galleriets uttalte begrunnelse var frykt for negativ publisitet. Det samme har skjedd med flere andre internasjonale samtidskunstpartnere, f.eks. Züricher Theaterspektakel, en av de største festivalene i Europa. Og så videre.

Noen fikk kanskje med seg foreløpig siste episode i desember: Kulturrådets bortsensurering av eget scenekunstutvalgs innstilling om forlenget støtte til kommende års Miss Landmine-prosjekter. Samtidig, i Angola, i Kambodsja, i flere andre land i den såkalte tredje verden: bare begeistring og samarbeidsvilje, fra grasrota og opp til presidentpalasset. Missekandidatene selv skjønner ofte ikke problemstillingen når jeg en gang iblant prøver å forklare dem at mange medsøstre i Europa og USA mener jeg er en sexistisk, kulturimperialistisk mannssjåvinist som utnytter deres fattigdom til å objektifisere kvinnekroppen. Og at de er stakkars, utnyttede ofre som ikke er i stand til å forstå sitt eget beste. Betyr det at damene i Kambodsja, Angola er uopplyste og konservative? Eller at vi, som ikke kan by på en hijab eller to for pakistanske politijenter engang, bare er enige med dem som er enige med oss?

Har vi bare plass til å inkludere dem som allerede er inkludert, assimilere dem som allerede er assimilert? Jeg er sikker på at denne kløen plager justisminister Storberget i oksygenteltet eller hvor han nå ellers tilbringer sykmeldingen sin. Men han kommer ikke til for å få klødd seg. Han vet ikke at han er BfB-positiv, troligvis vil han heller aldri innrømme det. Å lære seg å leve med Ballonger for Burma-smitten og dens hvite, forfengelige, naive, tåpelige og noen ganger vakre ønske om å forbedre verden er et livslangt prosjekt.

Blant annet gjennom flere års oppsamlede erfaringer med realiseringen av Miss Landmine i ett av Afrikas mest ødelagte land og ett av Europas rikeste land har jeg imidlertid oppdagat at antistoffer finnes.

Viruset kan holdes i sjakk gjennom at man utsetter seg selv og verket for mottiltak som: Matforgiftning i 40 graders varme.

Smisking med generaler og krigsforbrytere.

Besøk på lokalt horehus med ensomme diplomater. Bestiktelser av ministre.

Keitete balansegang mellom region-, stamme- og familiekonflikter.

Hjertelig latter fra magen av rasistiske vitser. Å stå alene med klump i magen mens pressekontroversen vokser. True og bli truet med diverse rettssaker. Bli belært av bistandsarbeidere i svette Birkenstock-sandaler.

Figurene i hundre hatblogger i tjue land. Håndtere henvendelser fra kåte franske amputasjonsfetisjister. Politisk sensur i Kulturrådet. Netter der man lurert på om man bare er en fattigmanns-Bob Geldof.

Alle disse bittersøte antistoffene er steken, potetene, grønnsakene og sausen man må smake hvis man skal være med på leken, være sjaman på alvor, om man skal ut av glasspaviljongen, inn i etikens minefelt eller ned i politikens grisebinge på ordentlig. Alle disse ovennevnte tingene har jeg gjort, gjør og kommer til å gjøre igjen for å sette mine kunstneriske intervensjoner ut i livet. Alle unntatt én. Så kan dere gjette hvilken hvis dere vil.

Døren som den stormannsgale, forfengelige, unyttig heroiske kunstneren åpner ut mot verden må åpne seg begge veier – ut mot verden, og inn mot meg selv. Hvis jeg nå virkelig vil fucke med verden der ute, må jeg være innstilt og forberedt på at den kan fucke med meg tilbake. Hvis ikke er det bedre å bli i glasspaviljongen. En lang reise begynner med det første steget. Erkjennelsen er første steg på veien til en slags mestring av viruset, muligheten til å temme det, styre det og gjøre det til et redskap. Kraften i BfB-viruset er stor og sterk og kan nå langt. I hendene på den uheldredelige: en ballong, men i hendene på den innforståtte et sverd. Tveegget, slik gode sverd skal være.

Morten Traavik arrangerte i 2007 Miss Landmine, en missekonkurranse med landmineofre fra Angola. Prosjektet ligger i grenselandet mellom kunst og humanitært arbeid, men har vært svært politisk kontroversielt og ble debattert på Kulturrådets konferanse «Den farlige kunsten».

I fjor avviste Kulturrådet Traaviks søknad om å få fortsette Miss Landmine-prosjektet i Kambodsja, med den begrunnelse at det lignet for mye på kunstnerens tidligere prosjekt i Afrika. Bestemmelsen skjedde på tross av scenekunstutvalgets innstilling og at det faktum at rådet overprøver sine egne fagorganer regnes som uvanlig. Traavik selv har kalt avslaget politisk sensur. Debatten har ført til en ny runde – fredag 27. mars behandler Kulturrådet denne saken på nytt.

Teksten blir trykket i Norsk Teater- og Shakespearetidsskrift nr. 1/2009, som kommer 27. mars.